תורה אור

גמ' מכדי קתני כולהו כל צורכי מילה לאתויי מאי לאתויי הא דת"ר "המל כל זמן שהוא עוסק במילה חוזר בין על הציצין המעכבין את המילה בין על הציצין שאין מעכבין את המילה פירש על ציצין המעכבין את המילה חוזר על ציצין שאין מעכבין את המילה אינו חוזר מאן תנא פירש אינו חוזר אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן רבי ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה היא דתניא *ארבעה עשר שחל להיות בשבת מפשיט (*אדם) הפסח עד החזה דברי רבי ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה וחכ"א מפשיטין את כולו ממאי עד כאן לא קאמר ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה התם (א) משום דלא בעינן °זה אלי ואנוהו אבל הכא דבעינן זה אלי ואנוהו הכי נמי *דתניא זה אלי ואנוהו "התנאה לפניו במצות עשה לפניו סוכה נאה ולולב נאה ושופר נאה ציצית נאה ספר תורה נאה וכתוב בו לשמו בדיו נאה בקולמוס נאה בלבלר אומן וכורכו בשיראין נאין אבא שאול אומר ואנוהו הוי דומה לו "מה הוא חנון ורחום אף אתה היה חנון ורחום אלא אמר רב אשי הא מני רבי יוסי היא דתנן *"בין שנראה בעליל ובין שלא נראה בעליל מחללין עליו את השבת רבי יוסי אומר נראה בעליל אין מחללין עליו את השבת ממאי דילמא עד כאן לא קאמר ר' יוסי התם (ב) דלא ניתנה שבת לידחות אבל הכא דניתנה שבת לידחות הכי נמי אלא אמרי נהרדעי רבנן דפליגי עליה דרבי יוסי היא דתנן **"ארבעה כהנים נכנסין שנים בידם שני סדרים ושנים בידם שני בזיכין וארבעה מקדימין לפניהם שנים ליטול שני סדרים ושנים ליטול שני בזיכין המכניסין עומדים בצפון ופניהם לדרום והמוציאין עומדים בדרום ופניהם לצפון אלו מושכים ואלו מניחין טפחו של זה בצד טפחו של זה משום שנאמר °לפני (ה') תמיד ר' יוסי אומר אפילו אלו נוטלין ואלו מניחין אף זה היה תמיד ת"ר מהלקטין את המילה ואם לא הילקט ענוש כרת מני א"ר כהנא אומן מתקיף לה רב פפא אומן לימא להו אנא עבדי פלגא דמצוה אתון עבידיתו פלגא דמצוה אלא אמר רב פפא גדול מתקיף לה רב אשי גדול בהדיא כתיב ביה °וערל זכר אשר לא ימול אלא אמר רב אשי לעולם אומן "וכגון דאתא בין השמשות דשבת ואמרו ליה לא מספקת ואמר להו מספקינא ועבד ולא איסתפק ואישתכח דחבורה הוא דעבד וענוש כרת: מוצצין וכו': אמר רב פפא "האי אומנא דלא מייץ סכנה הוא ועברינן ליה פשיטא מדקא מחללי עליה שבתא סכנה הוא מהו דתימא האי דם מיפקד פקיד קמ"ל חבורי מיחבר ודומיא דאיספלנית וכמון מה איספלנית וכמון כי לא עביד סכנה הוא אף ה"נ כי לא עביד סכנה הוא: ונותנין עליה איספלנית: אמר אביי *אמרה לי אם איספלניתא דכולהון כיבי שב מינאי תרבא וחדא קירא רבא אמר קירא וקלבא רישינא דרשה רבא במחוזא קרעינהו בני מניומי אסיא למנייהו אמר להו שבקי לכו חדא דאמר שמואל "האי מאן דמשי אפיה ולא נגיב טובא נקטרו ליה חספניתא

גמ' מכדי קתני · במתניתין: כולהו · כל דברים העושים למילה מוהלין ופורעין ומוצצין כו' למה לי דתנן כללא ברישא עושין כל צרכי מילה: ציצין · שיורי ערלה ובמתני'(ג) מפרש אלו הן ציצין המעכבין ויש שאינן מעכבין כגון בשר שאינה חופה רוב העטרה אלא מיעוטה ומה היא עטרה שורה גבוה המקפת בגיד סביב שממנה הגיד משפע ויורד לצד הקרקע ומשפע ויורד לצד הגוף: המל · בשבת: כל זמן שהוא עוסק בה · שלא סילק ידו אם ראה שנשתיירו בה ציצין בין מעכבין את המילה שאינה כשרה עד שיתכסם בין שאין מעכבין חוזר וחותך דכולא חדא מילתא היא והרי ניתנה שבת לדחות אצלה: פירש · שסילק ידיו: על המעכבין חוזר · שהרי הן כמילה עצמה: ועל שאין מעכבין אינו חוזר · דהוי כהתחלה בפני עצמה ועל אלו לא ניתן לחלל את השבת והיינו דקתני כל צרכי מילה ואפילו ציצין שאין מעכבין חוזר עליהם כל זמן שלא פירש: מאן תנא פירש אינו חוזר · ומשום דפירש חשיב ליה חזרה מילתא לנפשה והואיל ולא עיכוב מצוה נינהו לא הדר: מפשיט הפסח עד החזה. (ד)והיינו פירש דתנן במסכת תמיד (פ"ד מ"ב) גבי הפשיטו שהיה מתחיל מן הרגלים והיה מפשיט ויורד עד שמגיע לחזה הגיע לחזה חתך את הראש ונתנו למי שזכה בו ואח"כ הכרעיים ומירק והפשיט כו' שמעי' מיניה משהגיע לחזה סילק ידיו מן ההפשט והתחיל להתעסק בניתוח קצת וגבי עולה דכולה כליל מירק והפשיט ומנתח הידים תחילה אחר הראש וגבי פסח נמי משהפשיט עד החזה דיכול להוציא אימוריו(ה) בלא נימין קורעו ומוציאן מיד והוה ליה פירש מן ההפשט וקאמר רבי ישמעאל שוב אינו גומר ומפשיט משום דכיון דפירש הויא חזרה מילתא דאתחלתא לנפשה ושלא לצורך גבוה דומיא דציצין דלא מעכבין: דלא בעינן זה אלי ואנוהו · דאחר נטילת האימורין אין הידור מצוה ביפוי בשר אבל יפוי מילה מצוה היא: הוי דומה לו · ולשון אנוהו אני והוא · אעשה עצמו כמותו לדבק בדרכיו: בין שנראה · החדש: בעליל · בגילוי לכל ויש לדעת שראוהו בית דין והקרובים להם ואין צריך לרואין חוץ לתחום לחלל שבת ולבא ולהעיד לפני ב"ד מחללין: ר' יוסי אומר כו' · אלמא אע"ג דאיכא מצוה כיון דלאו לצורך גבוה הוא לא מחללינן והכא נמי פירש דהוי אתחלתא דחילול כי הכא בלא צורך גבוה לא מחללינן: לא ניתנה שבת לדחות · אפילו בהתחלתה דהא נראה בעליל אבל הכא כיון שנתנה שבת לדחות להא זיל בה המילה הכי נמי דכי פירש והדר לאו אתחלתא לנפשה היא והוי כמו שלא פירש וגומר כל מצותו: רבנן דפליגי עליה דרבי יוסי · גבי לחם הפנים: ארבעה כהנים נכנסין · להיכל בשבת לסדור לחם הפנים: שני סדרים · שתים מערכות של לחם: שני בזיכין · שתי כפות מלאות לבונה כדכתיב (ויקרא כד) ונתת על המערכת לבונה זכה: מקדימין לפניהם שנים ליטול · מן השלחן שני סדרים הישנים: ושנים ליטול שני בזיכין · והשלחן היה נתון ארכו ממזרח למערב ואלו עומדין מזה לרוחב השלחן בצפון ואלו עומדין לנגדו לדרום ודוחקא מכניסין לצפון דכל צפון ענין חשיבות היא כדאמרינן במסכת סוכה (דף נו.) גבי חילוק לחם הפנים למשמרה הנכנסת והיוצאה הנכנסין חולקין בצפון כדי שיראו (ו) נכנסין: רבי יוסי אומר אפילו אלו נוטלין · תחילה ומסלקין כולה מן השלחן ולאחר שעה מניחין אלו: אף זה תמיד · ומה אני מקיים תמיד שלא ילין שלחן בלא לחם ולרבנן אי שקלי ושבקי ליה והדר מסדרי לא מיקרי להו תמיד אלא התחלה אחריתי ונמצא שמתעכב שלחן בלא לחם וגבי פירש נמי כי הדר אתי מילתא אחריתי היא ולרבי יוסי לאמר כי שבקי והדר מתחלי נמי תמיד הוא דחדא מילתא הוא הכא נמי פירש חוזר אע"פ שאין מעכבין דכולה גמר מילתא היא: מהלקטין · בציצין המעכבין: מני · כרת זו של מי הוא: אמר רב כהנא אומן · ענוש כרת ובשבת קאי שחילל שבת ולא עשה מצוה: ונימא · אנא עבדי פלגא · כלומר הואיל וכשהתחיל ברשות התחיל וחבורה שעשה ברשות עשה אמאי חייב נימא להו לכו אתם וסיימו המלאכה: אלא אמר רב פפא · בגדול שמל קמיירי ובחול וענוש כרת דקאמר משום מילה קאמר דעדיין ערל הוא: וכגון דאתא בין השמשות · דכל היום כשר למילה *ואמרו ליה לא מספקת לגמור ביום כהילכתה ותעשה חבורה בשבת בלא מצוה וענוש כרת ומיהו מיתה ליכא דלא אתרו ביה למיתה ולא קבל עליו התראה וכרת איכא דאתחלה ברשות לא התחיל ולא ניתנה שבת לדחות אצלו בשעה זו: מהו דתימא · מתניתין לא אשמעינן דמחלל שבתא עלה דדם מיפקד פקיד מופקד ועומד שם כנתון בכלי ובמציצה אין חבורה ואין כאן איסור תורה ומשום הכי שרי ולאו משום סכנה ואומנא דלא מייץ בחול לאו סכנתא היא ולא ניעבריה: קא משמע לן דדם חיבורי מיחבר · כשיוצא ע"י מציצה ואפילו הכי שרי משום סכנה מדקתני במתני' גבי איספלנית וכמון: שב מינאי תרבא · ז' מנות של חלב: וחדא דקירא · שעוה: קירא וקלבא רישינא · הוא זפת של עץ שמוליאים ממנו שלא ע"י האור והיא לבנה: קרעינהו למנייהו · שהפסיד להם לגלות רפואה זו: שבקי לכו חדא · שלא גיליתי: חספניתא

גדול בהדיא כתיב ביה · אע"ג דבכמה דוכתין תניא מה שבהדיא בפסוק איבעי (ז) למתני גדול שלא מל ענוש כרת:

*__לועס__ בשיניו · אף על גב דלאחר מילה חולה שיש בו סכנה הוא מ"מ כמה דאפשר לשנויי משנינן: הכא

עין משפט נר מצוה

טו א מיי' פ"ב מהלכות מילה הל' ד ו טוש"ע א"ח סי' שלא סעיף ב וטוש"ע י"ד סי' רסו סעיף ב:

טז ב מיי' פ"ז מהל' ס"ת הלכה ד ופ"ז מהל' לולב הל' ו סמג עשין כח ולאוין שכד טוש"ע א"ח סימן תרנו:

יז ג מיי' פ"א מהלכות דעות הלכה ו:

[שייך לעמוד א במשנה]

יח ד מיי' פ"ג מהלכות קידוש החדש הל' ד:

יט ה מיי' פ"ה מהל' תמידין ומוספין הל' ד סמג עשין קצ:

כ ו מיי' פ"ב מהלכות שגגות הלכה ט:

כא ז מיי' פ"ב מהל' מילה הל' ב סמג עשין כח טוש"ע י"ד סי' רסד סעיף ג:

כב ח טוש"ע א"ח סי' ד סעיף כ:

רבינו חננאל

והנותר ממנו עד בוקר באש תשרופו ואין שריפת קדשים דוחה י"ט דתנינן בגמרא בפ' כיצד צולין את הפסח. דתנן העצמות והגידים והנותר ישרפו בששה עשר חל ששה עשר להיות בשבת ישרפו בי"ז שאינו דוחה את השבת ולא את יו"ט וקיימא לן דמילה שלא בזמנה אפילו יו"ט אינו דוחה דתנן שני יו"ט של ר"ה נימול לי"ב ללמדך שאין עשה דוחה י"ט כן המילה שלא בזמנה אינה דוחה י"ט ואין לומר אי הכי אפי' מילה בזמנה כי מילה בזמנה בפירוש אמרה תורה וביום ואפי' בשבת וכ"ש י"ט אביי פירשו מעולת שבת בשבתו כו' רבא אמר הוא ולא מכשיריו פי' עשיית אוכל נפש דוחה י"ט ולא מכשירי אוכל נפש. כגון הסיבת עצים מן היער לבשל ביו"ט וכדומה(לו) [הוא] לבדו ולא מילה שלא בזמנה הבאה בק"ו והו ק"ו שאמר רבא ומה אוכל נפש שאע"פ שהיא באזהרת שמחה אינה (מנוח שדוחה) [דוחה] יו"ט לשחוט ולבשל ולאפות וכיוצא בהן מילה שלא בזמנה שאע"פ שהיא בלא זמנה מצוה היא ומעכבתו מלאכול בתרומה. אינו דין שדוחה י"ט בא לברו למעט המילה שלא בזמנה. רב אשי אמר שבת שבתון עשה הוא וי"ט עשה ול"ת עשה שבתון ולא תעשה כל מלאכה לא תעשה נמצא כתיב ביו"ט עשה ול"ת והמילה עשה בלבד. ולא אתי עשה דמילה ודחי את לא תעשה ועשה דיו"ט: מתני' כלל א"ר עקיבא כל מלאכה שאפשר [לעשות] מע"ש דוחה את השבת וכו'. אמר רב יהודה אמר רב הלכה כר' עקיבא: מתני' עושין כל צרכי מילה בשבת מוהלין ופורעין כו' אמרינן כי מכדי קתני מוהלין ופורעין ומוצצין כו' עושין כל צרכי מילה למה לי לאתויי הא דתנו רבנן המל כל זמן שעוסק במילה חוזר בין על ציצין המעכבין את המילה בין על הציצין שאינן מעכבין את המילה פירש על ציצין המעכבין את המילה חוזר על שאין מעכבין אינו חוזר. ואמרינן מאן תנא פירש ואתא רבה בר בר חנה לאוקומה כר' (שמעון) [ישמעאל] בר' יוחנן בן

רב נסים גאון

חמורה ממנו ומדרך הידוע שהחמור דוחה הקל ולא עוד אלא שפעמים שעולה על דעתן שיש בענין הזה ענין חזרה בדבר הראשון והתשובה הוא מה שהקדמנו שהאזהרה של לאו כך נאמרה מיוחדת וכי הציווי של עשה תנאי הוא בה וכן אמרו רז"ל (ספרי פ' תצא) מחלליה מות יומת וביום השבת שני כבשים בני שנה שניהן בדיבור אחד נאמרו ערות אשת אחיך ויבמה יבוא עליה שניהן בדיבור אחד נאמרו מה שאי אפשר לבשר ודם לומר שנא' אחת דיבר אלהים שתים זו שמענו הבן דבר זה ושמור איתו כי הוא ספק גדול והרי גלינו אותי ומזה העיקר אמרו רז"ל בתלמוד כל מקום שאתה מוצא עשה לא תעשה אם אתה יכול לקיים את שניהם מוטב ואם לאו יבא עשה וידחה לא תעשה וסבר (רבינא) [רבא] כי לא תעשה שבקודש מוצא מזה העיקר וכי לא ידחה מפני עשה ולא שוה עמו רב אשי בדבר זה כמו שנאמר בשחיטת קדשים בפרק דם חטאת (דף צז) אמאי וניתי עשה ונידחי לא תעשה אמר רבינא אין עשה דוחה את לא תעשה שבמקדש דתניא כו' רב אשי אמר יקדש עשה הוא ואין עשה דוחה את לא תעשה ועשה ובמס' נזירות בפ"ב נזירין(דף כח)אמרו עוד (ומאי דקא מודי ליה) [ומאן דמוקים]לקרא למידהא לא תעשה ועשה לאו גרידא מנא ליה יליף מגדילים דאמר קרא לא תלבש שעטנז הא גדילים תעשה לך מהן וכל מה שתמצא בתלמוד דאתי עשה ודחי לא תעשה מזה העיקר שהקדימו הוא וזה הדין בלאו גרידא בלבד אבל לא תעשה ועשה וכל שכן לא תעשה שיש בו כרת אין עשה דוחה אותם ואנו מבארין לך זה ונאמר

מסורת הש"ס: לעיל קטו: · מנחות סג: · [תוספתא פסחים פ"ד] · שמות טו · [נזיר ב: סוכה יא: מכילתא פרשת בשלח] · [מס' סופרים פ"ג הל' יג] · ר"ה כה: · מנחות סה: · ויקרא כד · מנחות ז. · צט: · בראשית יז · [קידושין לא:] · [שם נסמן] · פסחים ד. · יומא כח: · (מגילה כ.)

הגהות הב"ח

(א) גמ' משום דלא בעינן: (ב) שם ר' יוסי התם דלא ניתנה שבת: (ג) רש"י ד"ה ציצין וכו' ובמתני' נ"ב לקמן דף קלז סוף ע"א: (ד) ד"ה מפשיטין את הפסח וכו': (ה) ד"ה [illegible] אימוריו [illegible]: (ו) ד"ה ליטול וכו' כדי שיראו שאין נכנסין: (ז) תוס' ד"ה גדול וכו' איבעי ליה למיתני:

עין משפט נר מצוה

יא א מיי' פי"ב מהל' תפלה הל"ח והל' יג סמג עשין יט טוש"ע א"ח סי' קמד סעיף א:

יב ב ג (מיי') טוש"ע שם סעיף ג ד ומיי' פ"ג מהל' עבודת יוה"כ הלכה י [רב אלפס פ' הקורא את המגילה עומד דף רעב.]

יג ד מיי' פי"ג מהל' תפלה הלכה כד סמג עשין שם טוש"ע א"ח סי' תרפד סעיף ג:

יד ה ו ז ח מיי' פ"ד מהל' עבודת יוה"כ הלכה ב:

טו ט מיי' שם:

טז י מיי' שם הל' א:

גמרא

ובלבד שלא ידלג מסוף הספר לתחילתו: וגולל ספר תורה וכו': וכל כך למה כדי שלא להוציא לעז על ספר תורה: ובעשור של חומש הפקודים קורא על פה: אמאי נגלול וניקרי אמר רב הונא בריה דרב יהושע אמר רב ששת לפי שאין גוללין ספר תורה בציבור מפני כבוד ציבור ונייתי אחרינא ונקרי רב הונא בר יהודה אמר משום פגמו של ראשון וריש לקיש אמר משום ברכה שאינה צריכה ומי חיישינן לפגמא והאמר ר' יצחק נפחא ראש חודש טבת שחל להיות בשבת מביאין שלש תורות וקורין אחת בענינו של יום ואחת של ראש חודש (טבת) ואחת של חנוכה תלתא גברי בתלתא ספרי ליכא פגמא חד גברא בתרי ספרי איכא פגמא: ומברך עליה שמונה ברכות: ת"ר על התורה כדרך שמברכים בבית הכנסת על העבודה ועל ההודאה ועל מחילת העון כתיקנה ועל המקדש בפני עצמו ועל הכהנים בפני עצמן ועל ישראל בפני עצמן ועל שאר תפלה ת"ר ושאר התפלה רנה תחינה בקשה מלפניך על עמך ישראל שצריכין להושע וחותם בשומע תפלה ואח"כ כל אחד ואחד מביא ספר תורה מביתו וקורא בו כדי להראות חזותו לרבים: הרואה כהן גדול כו' לא מפני שאינו רשאי: פשיטא מהו דתימא כדריש לקיש דאמר ריש לקיש אין מעבירין על המצות ומאי מצוה ברב עם הדרת מלך קמ"ל:

מתני' אם בבגדי בוץ קורא קדש ידיו ורגליו פשט ירד וטבל עלה ונסתפג והביאו לו בגדי זהב ולבש וקדש ידיו ורגליו ויצא ועשה את אילו ואת איל העם ואת שבעת כבשים תמימים בני שנה דברי ר' אליעזר רבי עקיבא אומר עם תמיד של שחר היו קרבין ופר העולה ושעיר הנעשה בחוץ [א] היו קרבין עם תמיד של בין הערבים קדש ידיו ורגליו ופשט וירד וטבל ועלה ונסתפג הביאו לו בגדי לבן ולבש וקדש ידיו ורגליו נכנס להוציא את הכף ואת המחתה קדש ידיו ורגליו ופשט וירד וטבל עלה ונסתפג הביאו לו בגדי זהב ולבש וקדש ידיו ורגליו ונכנס להקטיר קטורת של בין הערבים ולהטיב את הנרות וקדש ידיו ורגליו ופשט (וירד וטבל עלה ונסתפג) הביאו לו בגדי עצמו ולבש ומלוין אותו עד ביתו ויום טוב היה עושה לאוהביו בשעה שיצא בשלום מן הקודש:

גמ' איבעיא להו היכי קאמר עם תמיד של שחר היו קרבין ופר העולה ושעיר הנעשה בחוץ עם תמיד של בין הערבים או דילמא הכי קאמר עם תמיד של שחר היו קרבין ופר העולה בהדייהו ושעיר הנעשה בחוץ עם תמיד של בין הערבים ותו פר העולה לרבי אליעזר דשייריה אימת עביד ליה ותו בין לרבי אליעזר בין לרבי עקיבא אימורי חטאת אימת עביד להו אמר רבא לא משכחת לה מתקנתא אלא או לרבי אליעזר דתנא בדבי שמואל או לרבי עקיבא כדתוספתא דתנא דבי שמואל [ב] רבי אליעזר אומר יצא ועשה אילו ואיל העם ואימורי חטאת אבל פר העולה ושבעת כבשים ושעיר הנעשה בחוץ עם תמיד של בין הערבים רבי עקיבא דתוספתא מאי היא דתניא רבי עקיבא אומר פר העולה ושבעת כבשים עם תמיד של שחר היו קרבין שנאמר מלבד עולת הבקר אשר לעולת התמיד ואחר כך עבודת היום ואח"כ

במדבר כח

רש"י

מסוף הספר לתחילתו · למפרע: וכל כך למה · למה צריך לומר יותר ממה שקריתי לפניכם כתוב כאן: שלא להוציא לעז על ספר תורה · כשרואין אותו קורא פרשה שלישית על פה יהו סבורים שספר תורה חסר אותה פרשה: מפני כבוד ציבור · שיהו מלפין ודוממין לכך: ונייתי אחריתא · שיהא נגלל לפרשה שלישית: משום פגמו וכו' · שלא יאמרו חסר הוא: ברכה שאינה צריכה · שיהא צריך לחזור ולברך: כתיקנה · כמו שאנו אומרין אותן בתפלה: תנו רבנן שאר התפלה · השנויה במשנה כך היא רנה תחינה בקשה מלפניך על עמך ישראל שצריכים להושע: להראות חזותו לרבים · להראות נוי של ספר תורה ותפארת בעליה שטרח להתנאות במצוה שנאמר (שמות טו) זה אלי ואנוהו התנאה *לפניו במצות לולב נאה ספר תורה נאה בקלף נאה בדיו נאה בלבלר אומן ומעביר יום הכפורים הביאום שם: אין מעבירין על המצות · ומהו דתימא האי נמי אעבורי הוא שמניח זו והולך לראות זו: ומאי מצוה · יש בראייתן יש כאן מצוה משום ברוב עם הדרת מלך: קמ"ל · דלאו מעבר הוא מאחר שאינו עסוק בה: **מתני'** שבעת כבשים · של מוסף הן בחומש הפקודים (במדבר כט): ופר העולה · נמי דמוסף עם תמיד של בין הערבים בטבילה חמישית: **גמ'** היכי קאמר · רבי עקיבא: ותו פר העולה לרבי אליעזר דשייריה · ולא איירי ביה אימת עביד ליה והוא הדין נמי דאיכא לאקשויי אשעיר אלא ריש מילתא נקט: אימורי חטאת · דתנא באידך פירקין* נתנם במגס על שיקטירם: לא משכחת לה · לסדר עבודת היום מתקנתא במשנתינו אלא משכחת לה מתקנתא לרבי אליעזר דתנא דבי שמואל דאיירי בכולהו או לרבי עקיבא דתוספתא שפירש שם את דבריו יפה בדרבי עקיבא לא גרסינן יצא ועשה: עם תמיד של שחר · בלבישה ראשונה שנאמר במוספי כל הרגלים מלבד עולת הבקר אלמא מוספין עם עולת הבקר נעשית בסמוך להן וילמוד יום הכפורים מהם: ואח"כ עבודת היום ואחר כך שעיר הנעשה בחוץ · ואף על פי שהוא מן המוסף לא יכול להקדימו לעבודת היום לפי שנאמר (א) בו ושעיר חטאת אחד מלבד חטאת הכפורים למדנו שעיר חטאת הפנימי קדמו:

ואחר

תוספות

ובלבד שלא ידלג מסוף הספר לתחילתו · אין לפרש מסוף הספר לתחילתו דאם כן אפילו מתחילתו לסופו נמי לא דהיינו בכדי שיפסיק התורגמן אלא מסוף הספר לצד תחילתו כלל כלל לא: ושעיר הנעשה בחוץ עם תמיד של בין הערבים · תימה לי מאי מספקא ליה (אם מספקא ליה) אם איתא דשעיר הנעשה בחוץ לחודיה קרב עם תמיד של בין הערבים אם כן לא ליתני במתניתין היו קרבים עם תמיד של בין הערבים בלשון רבים אלא ליתני היה קרב וי"ל משום דשייר אימורי חטאת דילמא אמורי חטאת נמי קרב עם תמיד של בין הערבים ולהכי קתני היו: דתנא דבי שמואל · ה"ג רבי אליעזר אומר יצא ועשה אילו ואיל העם ואימורי חטאת אבל פר העולה וז' כבשים התמימים ושעיר הנעשה בחוץ עם תמיד של בין הערבים ויש ספרים שאין בהם אבל פר העולה אלא כתוב בהן יצא ועשה אילו ואיל העם ואימורי חטאת ופר העולה וז' כבשים ושעיר וכו' ולא נהירא אותה גרסא דאם כן תנא דבי שמואל נמי לאו מתקנתא היא דאיכא למיבעי עלה כמו אמתניתין:

ואחר

רבינו חננאל

מדלגין ובלבד שלא ידלג מסוף הספר לתחלתו כלומר למפרע לא: ואומר יותר ממה שקריתי כאן כתוב כאן ולמה כל זה כדי שלא יאמרו זה הס"ת חסר הוא כו' ואסיקנא לר"ל אינו פותח בס"ת אחר לקרות בו עד שיברך ואע"פ שבירך בס"ת האחר שקרא בו וכי תלתא גברי בתלתא סיפרי לא הוה פגמא לספרים חד גברא בתרי סיפרי פגמא: ירושלמי ומברך עליה ח' ברכות על התורה · בא"י הבוחר בתורה · ועל העבודה בא"י שאותך [לבדך] ביראה נעבוד · על ההודאה בא"י הטוב לך להודות · על מחילת העון · בא"י מוחל עונות עמו ישראל · על המקדש בא"י הבוחר במקדש *) · בא"י שומע תפלה: הרואה כ"ג כשהוא קורא כו' · ש"מ דמצוה היא לישב בכנסת בשעה שקורין בס"ת שנאמר ברוב עם הדרת מלך: יצא ועשה את אילו ואת איל העם כו' · איבעיא להו ר' עקיבא היכי קאמר שבעת כבשים תמימים עם תמיד השחר היו קריבין ופר העולה כו' ושחיטת פרו והקטרת והזאת דם הפר לפני הכפרת ושחיטת השעיר והזיית דמו בפנים והזיית מדם הפר לפני הפרכת · והזיית מדם השעיר לפני הפרכת · עירוב דם הפר בדם השעיר והזייה בקרנות מזבח הזהב והזייה על טהרו · וידוי על שעיר המשתלח · ושילות השעיר · והוצאת הכף והמחתה · והוצאת פר ושעיר לשריפה · וקריאה בתורה · והקרבת אילו ואיל העם · וחלבי פרו · וחלבי השעיר הנעשה בפנים · ופר העולה ושבעת כבשים תמימים ושעיר של חטאת ותמיד של בין הערבים · ואמר רבא לא תמצא בסדר הזה. אחרי עבודת היום שדברי הכל שוין בה · אלא אי ר' אליעזר דבי שמואל דתנן דבי שמואל ר' אליעזר אומר יצא [ועשה] אילו ואיל העם ואימורי חטאות . ופר העולה ושבעת כבשים תמימים ושעיר הנעשה בחוץ (ותמיד) [עם] של בין הערבים . אי ר' עקיבא דתוספתא · דתני בתוספתא ר' עקיבא אומר תמיד של שחר ועמו עולת המוסף והן פר ושבעת כבשים שמציגו

*) חסר כאן ובירושלמי הכי איתא על ישראל הבוחר בישראל על הכהנים הבוחר בכהנים על שאר תפלה ותחינה וכו' בא"י שומע תפלה.

מסורת הש"ס

[סוטה מא.]

[שם ע"ש]

[ברכות לג. סוטה מא.]

[שם]

פסחים סד: לעיל לג. [וש"נ]

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ואח"כ עבודת כו' לפי שנאמר שעיר עזים אחד חטאת מלבד חטאת הכפורים:

הגהות הגר"א

[א] מתני' הנעשה בחוץ [illegible]: [ב] גמרא [illegible] אליעזר אומר [illegible] ואיל העם [illegible] ואימורין [illegible] וכו' [...] דברי ר"א ור' עקיבא אבל חכ"א כולן היו קרבין עם תמיד של בין הערבים קרי לדתני שמואל בלשון חכמים:

גליון הש"ס גמרא מפני כבוד צבור · (שבת דף קלג ומגילה [כ"ג ע"א] כד ע"ב וגיטין דף ס ע"א וסוטה דף לט ע"ב:

תוספות ישנים

[...]אומרים שאין עולם אלא אחד ותיקנו לומר מן העולם ועד העולם לומר שני עולמות יש והכי אמר פ' הרואה (דף נד.) שתיקנו לומר מן העולם ועד העולם מפני המינין והיינו גדול שגדול בעולם הזה ובעולם הבא [...] בבל ארעא דישראל · לאו דוקא בכל ארעא דישראל אלא כמו שיוכלו לחפש בשלשה ימים מכל [...]ירמיה אמר גוים מרקדין כו' · גבי ירמיה נרם ולא אמר נורא וגבי דניאל גרס ולא אמר גבור וכן [...]קרא כדפי' רש"י וגירסת הספרים איפכא שיבוש: שאילמלא מוראו היאך אומה אחת יכולה כו' · דאילמלא מוראו קאי אירמיה שלא רצה לומר נורא אדרבה משם יש ללמוד נוראותיו ומיהו אומר רבי [...]למי דמגילה משמע דאילמלא מוראו קאי אדניאל ואילמלא גבורתו קאי אירמיה דאמר התם ירמיה [...]ן נורא אלא בבית המקדש שנאמר נורא אלהים ממקדשיך ולא אמר נורא ולמה אמר גבור לו נאה [...]ת גבור שרואה אוכבן ביתו ושותק דניאל אמר האל הגדול והנורא אמר בניך מסורין בקולרין היכן [...]ורתו למה אמר נורא לזה נאה להקרות נורא בנוראות שעשה לנו בכבשן האש משמע מהתם שירמיה [...]ר מטעם שאמרוהו אנשי כנסת הגדולה שרואה חורבן ביתו ושותק ונותן ארך אפים לרשעים ודניאל [...]א מטעם שאמרוהו אנשי כנסת הגדולה שקיים חנניה מישאל ועזריה בכבשן האש וא"כ לפי הירושלמי [...]ם מטעם שהניחו מלומר נורא יש לנו לאומרו אלא מטעם שאמרו דניאל וכן גבור מטעם שאמרו [...]אבל כפירוש הראשון נראה יותר · מ"ר: היאך אומה אחת יכולה להתקיים בין כל האומות · [...]רבי תנחומא אדרינוס שאל את רבי יהושע גדולה הכבשה שעומדת בין שבעים זאבים אמר לו גדול הרועה שמצילה: (ע"כ שייך לעמוד הקודם)

[...]ור שבחומש הפקודים קורא על פה · והא דאמר בגיטין (דף ס:) דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרן בעל פה אומר רבי דמצוה מן המובחר הוא לקרות אותו שבכתב בכתב ושבעל פה בעל [...]ום כבוד צבור לא הטריחוהו לגלול וריב"א פי' ואמר הואיל ואינו מגיד אלא עבודת היום יכול [...]בעל פה כעין תפלת המוספין שאנו קורין בעל פה ומביא ראיה מן הירושלמי דקאמר התם במכילתין

אין גוללין ספר תורה ברבים כו' והתניא קורין אחרי מות ואך בעשור כו' שנייא היא שהיא סידרו של יום תדע דאמר ר"ל בכל אתר אסור לקרות בעל פה וכאן קורין בעל פה אך קשה לרבי על פרשת קרבנות שאנו אומרים בכל יום בעל פה ואינו סידרו של יום ואומר רבי דהיינו טעמא שאינו מוציא רבים ידי חובתן אבל אם היה להוציא רבים ידי חובתן היה אסור כיון שאינו סידרו של יום וא"ת והלא אומר הלל בעל פה ואע"פ שהוא להוציא רבים ידי חובתן כדאמר בלולב הגזול (דף לח:) י"ל שכיון שאינו אלא דברי שבח והודאה בעלמא הו ליכא למיחש למידי ובשם הרב רבי אליעזר ממיץ שמעתי שהיה מביא ראיה לפירוש זה מדאמר בפרק בתרא דתענית (דף כח.) גבי מעמדות בשחרית ובמוסף נכנסין לביהכ"נ וקורין בתורה כדרך שקורין כל השנה כולה ובמנחה יחיד קורא אותה בעל פה א"ר יוסי וכי היאך היחיד יכול לקרות אותה על פה בצבור פי' כיון שהוא להוציא את הצבור אלא כולן קורין אותה על פיהן כקורין את שמע משמע שכיון שהוא להוציא את הרבים אסור אבל היחידים שלא להוציא הרבים מותר מתוך כך נהגו' נהוג שליח צבור לקרות את שמע בלחש וכן הפסוקים של ברוך ה' לעולם אמן ואמן ועל ידו נהגו כולן וכן מי כמוך באלים ואומר ה' ימלוך לעולם ועד באמת ואמונה אבל כי פדה ה' את יעקב וגו' וכן אומר לעושה אורים גדולים ביוצר אור אומר בקול רם לפי שנתקנו שם לצורך תתימה מעין פתיחה ותפלות של ראש השנה כגון מלכיות וזכרונות ושופרות אומר בקול רם לפי שאינו אלא תפלות ושבח למקום מעינו של יום · מ"ר: ונגלול וניקרי כו' · תימה לעיל הוה קשיא ליה אמאי מדלגין בתורה אפילו מאחרי מות לאך בעשור והשתא קשיא ליה איפכא נגלל וניקרי ואומר ה"ר יוסף דהשתא בעי טעמא דאמאי אמרינן לעיל דאין מדלגין ועל המשנה נוח לו לפרש הטעם: משום ברכה שאינה צריכה · מכאן יש ללמוד דהשוחט הרבה בהמות או עופות ביחד אסור להסיח בין שחיטת עוף לחבירו כדי לחזור ולברך כיון שיכול לצאת בברכה ראשונה: שמנה ברכות · כולן מפורשות בירושלמי: ולא מפני שאינו רשאי פשיטא · ואע"ג דאמ בברכות (דף ח.) ועוזבי ה' יכלו זה המניח ספר תורה ויוצא ובין פסוק לפסוק מיבעי לן התם מ"מ יכול לילך

מדאורייתא שצריך לכוין ולשומעם מפי הקורא (יד) * והנכון שבכל הפרשיות (טו) ראוי למדקדק בדבריו לכוין דעתו ולשומעם מפי הקורא : ג 'אסור לספר (טז) כשהמפטיר קורא בנביא עד שישלים כמו בס"ת : ד (יז) כא"צ לעמוד (ה) מעומד (יח) בעת שקורין בתורה (ו) (יט) (ויש מחמירין ועומדין (כ) וכן עשה מהר"ס) (מרדכי פרק רבי אליעזר דמילה) :

י רבי ירוחם נתיב ב' ב טור בשם רב שר שלום

א מגילה ל"ב

קמז דיני גלילות ס"ת. ובו ח' סעיפים :

א (א) אאסור לאחוז (ב) ס"ת (א) ערום בלא מטפחת. הגה וי"א דה"ה (ג) שאר כתבי (ב) קודש (אגודה

באר היטב

דנכון לקרות בלחש עם החזן דאי אפשר לכוין לשמוע : (ה) מעומד. אפילו העומדים על הבימה דאין צריך לעמוד מפני הס"ת אלא כשאדם נושאה אבל כשמונחת במקומה אין צריך לעמוד ובשעת ברכת התורה צריכין הכל לעמוד דהוי דבר שבקדושה מ"א ט"ז עי' יד אהרן : (ו) ויש מחמירין . וכין גברא לגברא שרי לכו"ע ב"ח : (א) ערום . ב"ח ומ"א כתבו דאפילו בעמודים אסור לאחוז אם לא ע"י מטפחת או ד"א ע"ש והפר"ח והיד אהרן חלקו וכתבו דנהי כשהוא ערום אסור לאחוז בעמודיו אבל כשהוא כרוך במטפחת פשיטא דשרי לאחוז בעמודי הס"ת אפי' בלא המטפחת וכ"כ הט"ז דלא ראינו אפילו מהמדקדקים ליזהר מליגע בעמודי ס"ת בלי הפסק ע"ש ועיין במהר"י מטראני ח"א סימן קל"ו ובתשובת פנים מאירות סי' ע"ו : (ב) קודש . ודוקא כשכתובין אשורית על העור ובדיו

משנה ברורה

שכתבו דאינו עיקר ופרשת פרה הוא מדרבנן מ"מ לענין זה מסתברא דגם לדידהו לא מקילינן כל הקולות הנ"ל : (יד) והנכון שבכל הפרשיות וכו' . ר"ל אפילו להעביר הסדרא שמו"ת בשעת הקריאה אינו מן המובחר אלא ראוי לדקדק ולשמוע מפי הקורא מלה במלה : (טו) ראוי למדקדק בדבריו . ופר"ח כתב דמעיקר הדין הוא שאסור לעסוק בשום דבר (טו) ואפילו בשמו"ת בשעת הקריאה ואפי' היכא עשרה דלייתי זולתו וכן הביא מ"א בשם של"ה שמחמיר בזה אלא צריך לשתוק ולשמוע הקריאה מפי הש"ץ וכן דעת הגר"א במעשה רב [ומ"מ (טז) לקרות שמו"ת או עם פירש"י בין גברא לגברא מותר אפילו לדעה זו] והמ"א הביא בשם מטה משה דנכון לקרות בלחש מלה במלה עם הש"ץ דבלא זה א"א לכוין ולשמוע וכ"כ (יז) כמה אחרונים : (טז) כשהמפטיר קורא וכו' . עיין לקמן סי' רפ"ד ס"ג דצריך לכוין גם לברכות המפטיר ולענות אחריהם אמן ע"ש : (יז) א"צ לעמוד וכו' . ואפילו העומדים על הבימה דא"צ לעמוד מפני ס"ת אלא כשאדם נושאה אבל כשמונחת במקומה א"צ [עיין ברים סימן קמ"א דדוקא הקורא והעולה לתורה צריכין לעמוד] וכן אפילו כשאחד תופסה בידו כגון בעת שקורין ההפטרה כיון שהוא (יח) יושב במקומו א"צ לעמוד לפניה אפילו הם בתוך ד"א שלה על הבימה . ודע דבעת שנושאין אותה חייב לעמוד לפניה (יט) עד שתתכסה מעיניו או עד שיגיענו המוליכה למקומה ואפי' סמיכה על איזה דבר אסור דסמיכה כישיבה : (יח) בעת שקורין בתורה . ובשעת (כ) אמירת ברכו וענית ברוך ה' הלע"ו לכו"ע צריכין לעמוד דהוא דבר שבקדושה : (יט) ויש מחמירין ועומדין . כתב הפר"ח והגר"א דהעיקר כסברא הראשונה וכן נהגו והב"ח בסימן קמ"א כתב דגם המהר"ס מודה דמדינא שרי אלא דס"ל דראוי להדר ולעמוד מפני שצריך האדם להעלות בדעתו כששומע הקריאה מפי הקורא כאלו קבלה אותה שעה מהר סיני ובהר סיני היו כל ישראל עומדין כדכתיב אנכי עומד בין ה' וביניכם וגו' . ומי שהוא איש חלש וקשה לו לעמוד ועי"ז אין דעתו מיושבת לכוין היטב לקול הקורא יש לו לישב [ש"א] : (כ) וכן עשה מהר"ס . וכין גברא לגברא לכו"ע שרי לישב [אחרונים] :

(א) אסור לאחוז וכו' . בגמרא אמרינן דעבור זה נקבר ערום ממלוה זו דהיינו שאין לו שכר של אותה מלוה (א) והכונה שאם אחז וקרא בו אין לו שכר מקריאה וכן אם אחזו לגוללו או להגיהו . ואפילו נגיעה בעלמא בידו לס"ת ערומה אסור . וכ"ז דוקא כשאין צורך אבל כשיש צורך לתיקון הס"ת לתפור קלת ולדבק בדבק מטלית וכדומה היכא דלא אפשר רשאי [פמ"ג] (ב) ומ"מ טוב שיטול ידיו תחלה אבל כשאין צורך אפילו בנטילת ידים יש להחמיר כמו שמסיים הרמ"א : (ב) ס"ת ערום . אם לא ע"י בגד המפסיק וע"כ בעת שגוללים הס"ת קודם קריאה או בשעת הגבהה שלפעמים נמשכים יריעות הס"ת וכדי להשוות היריעה אוחזים בראשי היריעות למשוך אותם למעלה או למטה כדי שיהיה שוה מבחוץ (ג) אזי צריך ליזהר שלא יאחוז ביריעות ביד ערומה אלא צריך הפסקת טלית או מטפחת להפסיק בין ידיו ליריעות הס"ת (ד) ובעמודי הס"ת יכול לאחוז בלא מטפחת (ה) ויש מחמירין וכורכין עמודי הס"ת בקצוות הטלית בשעת הגבהה ובמקום שלא נהגו הכל לעשות כן (ו) אף מי שרוצה לדקדק בזה יעשה בדעת שלא ירגישו בזה בני אדם משום יוהרא (ג) שאר כתבי קודש . ודוקא (ז) כשכתובים אשורית על הקלף ובדיו כס"ת אבל ספרים שלנו

ביאור הלכה

כמש שאחד יושב ועוסק אפילו בד"ת ולדעת השו"ע גם הלא מצטרף במה שיושב שם בביהכ"נ לחוד וכמבואר שם במ"א בק"ח וע"כ דקריאה חמירא טפי [ומזה באמת נפשט ספיקא דפמ"ג שהבאתי לעיל במ"ב סימן נ"ה סקל"ג שמסתפק לענין קה"ת אם ישן מהני ומדברי בה"ג ורי"ף משמע דלא מהני] : * והנכון שבכל הפרשיות וכו' . עיין במשנה ברורה דבור המתחיל ראוי וכו' והנה כל זה הסעיף הוא תוכחת מגולה לאותן האנשים המפקירין את נפשותם ומספרין בשיחה בטלה בעת הקריאה אם בין גברא לגברא שהספר סתום אסור לספר עם חבירו (ולכמה פוסקים אסור אפילו בד"ת) כמה יגדל האיסור בעת שהספר פתוח שבזיון הוא כשמכיר אזנו

שער הציון

(טו) אם לא מי שתורתו אומנתו ובזמנינו ליכא תורתו אומנתו וכנ"ל : (טז) הגה"מ וכ"כ בשערי אפרים : (יז) לבוש ודה"ח ושלחן עצ"ם : (יח) ובפמ"ג כתב דאפילו הוא עומד עמה (כגון בעת שמזכיר החזן נשמות) ג"כ אינו מחוייב אז לקום לפניה כיון שהחזן עומד עמה במקום אחד ולפ"ז ה"ה בעת שפותחין הארון כי הלא בכל זה במקומה מונחת והעולם נוהגין בכל זה לעמוד . ועיין בא"ר שדעתו דבעת הגבהה מחוייבין הכל לעמוד אף שהיא ברשות אחרת וטעמו דהרי הוא מגביה להראותה לעם ומחוייבין לכבדה : (יט) שערי אפרים : (כ) ט"ז וא"ר וש"א דלא כמ"א : (א) תוספות : (ב) שערי אפרים : (ג) אף שנטל ידיו מקודם [ט"ז בשם הרמ"א ושערי אפרים] : (ד) ט"ז וכן מלדד א"ר והגר"א ודה"ח ומגן גבורים ושערי אפרים וכן פשט המנהג דלא כמ"א : (ה) הב"ח ומ"א : (ו) נוב"י חלק או"ח סי' ח' ושערי אפרים : (ז) מ"א וא"ר ופמ"ג דלא כפ"מ

(4)

ב שם ג טור בשם מנהג אשכנז ד מרדכי שם

ותוס' פ"ק דשבת) (ד) ולא נהגו כן * וטוב להחמיר אם לא נטל ידיו ובס"ת אפי' בכהאי גוונא אסור (ד"ע אגודה). (ה) גגדול (ו) שבאותם שקראו בתורה (ז) גוללו (ח) ג[ג]ורגילים לקנותו (ג) בדמים יקרים לחבב המצוה. הגה י"א (ט) אם המעיל בלל אחד פשתן ובלל אחד משי לריך לספך המשי ללד הספר ולגלול (מרדכי סוף מגילה) (י) ולא נהגו כן (ב"י סי' קנ"ג) ואין לגלול (יא) במפה הקרועה אם יש לו אחר (מהרי"ל). (יב) ואין לעשות (יג) מפות לס"ת (יד) מדברים ישנים שנעשו בהם דבר אחר לגורך (ד) הדיוט וע"ל סי' קנ"ג (אגודה מס' מנחות ותשובת מהרי"ל סי' קי"ד וב"י ורשב"ץ) : ב דיכול מי שירצה לקנות להושיט המעילין לגולל ואין

באר היטב

וא"כ יפה כתב רמ"א דלא ראה מימיו מי שחשש לזה וספרים שלנו אין כתובים באופן זה ומ"ש כאן וטוב להחמיר הוא מילתא יתירא ומיהו במגילה שכתובה כדינה לריך ליזהר מ"א ע"ש : (ג) בדמים. והוא קודם להגדול : (ד) הדיוט. דוקא כמות שהן

ביאור הלכה

מלשמוע דבר ה' וגדול עונו מנשוא שאפילו מי שיולא באמלע הקריאה נאמר עליו ועוזבי ה' יכלו כדאמרינן בגמרא כ"ש בזה שעומד בביהכ"נ ואינו רולה להטות אזנו לתורה ולבד זה מלוי כמה פעמים חילול השם ע"ז ברבים כגון שהוא עומד במזרח ביהכ"נ ועונו גרחה לעין כל ויש בזה חשש דלא תתלונן את שם קדשי גם כמה פעמים המעשיות שלו מעורבין בלה"ר ורכילות מראשן ועד סופן ולבד זה האיסור של שיחה בטלה בבהכ"נ וביהמ"ד שהוא ג"כ איסור גדול כמבואר לקמן בסימן קנ"א ראה וחשוב כמה איסורין עובר ע"ז וגם תפלתו מתועבת עבור זה לפני ה' כדכתיב מסיר אזנו משמוע תורה גם תפלתו תועבה ואשרי מי שנותן כבוד לתורה וכמו שנאמר כי מכבדי אכבד וגו' :

* וטוב להחמיר אם לא נטל ידיו ובס"ת אפילו וכו'. וטעם הדבר דהמרדכי בשם הראבי"ה מיקל אפילו בס"ת לאחוז ערום כשנטל ידיו ולא הסיח דעתו משמירתן וכן משמע ברשב"א שבת דף י"ד ודעת התוספות שם ע"ב לאיסור וכן הוא דעת האגודה וכ"כ הריטב"א במגילה דף ז' בהדיא דאף באחר כתבי קודש אסור לאוחזן ערום ומטמא הידים אף לאחר נטילה לכן בכתבי קודש דבלא"ה אין הדבר ברור שלריך להחמיר בזה דהתוספות שם בדף י"ד ד"ה האוחז כתבו דקלת משמע וכו' [ובשו"ת רדב"ז ח"ב סימן תשע"א מבואר דאין כתבי הקודש בכלל ס"ת לענין זה] פ"כ הכריע הרמ"א דבכתבי קודש וע"י נטילה יש לסמוך אמרדכי וסייעתו להקל [מגן גבורים ע"ש]:

משנה ברורה

שלנו שאין נכתבים באופן זה לכו"ע מותר (ח) ואפילו קודם נטילה (ט) ומיהו דוקא בסתם ידים אבל כשידע שנגע במקום הטינופת יש להחמיר : (ד) ולא נהגו כן. היינו (י) אף באותן שכתובין אשורית ועל הקלף כדין כגון מגילה ג"כ נהגו העולם להקל ומסיים הרמ"א דבזה טוב להחמיר אם לא נטל ידיו ר"ל שהם סתם ידים וחוששין שמא נגע במקום המטונף אבל כשנטל ידיו אין להחמיר בזה ובס"ת אפילו בכה"ג שנטל ידיו ג"כ אסור ליגע בה בלי מטפחת: (ה) גדול וכו'. ואיתא בגמרא דהגולל [והוא מה שאנו קורין היום הגבהה שהוא עיקר הגולל] נוטל שכר כנגד כולן ולכך כדאי שהגדול יהיה מכובד במלוה זו כדי שהוא יקבל השכר : (ו) שבאותם שקראו. ויש פוסקים דהגדול שבביהכ"נ גולל אע"פ שלא קרא בתורה [מ"א] וכן פסק הגר"א בביאורו וכן פשט המנהג כהיום שאין מחפשין אחר מי שקרא בתורה : (ז) גוללו. זהו מעיקר הדין ועכשיו נהגו שלא לדקדק בזה ומכבדים אף לאנשים בינונים משום דרכי שלום. ואם יש שני יא"ל ביום אחד ואחד עלה לתורה יש לכבד השני בהגבהה. ומלות גלילה אף כי רבה היא נהגו לכבד אף לקטנים שיש בהם דעת להבחין ענין דבר שבקדושה בכדי לחנכם במלות. [שערי אפרים] עוד כתב שם שאין הסגן רשאי לכבד במלות הגבהה למי שידיו רותתין הרבה או לזקן ותש כח שידוע שהוא מגביהו לשבת מיד כי אין לו כח להחזיקה זמן מה כלפי העם שיוכלו להסתכל היטב וגם האיש ההוא לריך למנוע נפשו מזה ע"ש : (ח) ורגילים לקנותו. היינו אף דמלד הדין הגדול קודם למלוה זו כהיום משום חבוב המלוה רגילין לקנותו בדמים יקרים ואין להקפיד בזה והוא קודם להגדול [מ"א ועיין בא"ר מה שכתב בזה] ואם לא נמלא בביהכ"נ מי שקנה והגבאים מכבדים להישר בעיניהם (יח) בודאי ראוי להגבאים לכבד לגדול. ונוהגין למכור הולאות והכנסות משום ברב עם הדרת מלך : (ט) אם המעיל וכו'. היינו המעיל התחתון שהוא המפה (יב) דאלו המעיל העליון לכו"ע אין להפכו וטעם בכ"ז דבעינן לכתחלה לעשות (יג) דומיא דארון שהיה מצפים מלופה זהב : (י) ולא נהגו כן. הנה המ"א כתב דמ"מ לכתחלה טוב לנהוג כן ובביאור הגר"א הסכים להשו"ע דאותה דעה אין לה עיקר (יד) וע"כ יש שכתבו דבעל נפש יעשה מפה משני לדדים בשוה ואף שפשתן באמלע נמי שרי דומיא דארון שהיה מלופה זהב מבית ומבחוץ ועץ באמלע. מפות ומטפחות וכן הפרוסות על השלחן אסור מכלאים אבל פרוכות ומה שמניחין בארון ואין יולא עם הס"ת מותר של כלאים [פמ"ג] : (יא) במפה הקרועה. וה"ה המעיל שעליה (טו) ואפילו הן הדשים דלאו כבוד ותפארת הוא לס"ת : (יב) ואין לעשות וכו'. שאין זה דרך כבוד אך בדיעבד אם עשאן (טז) מלדד הא"ר שאין לאסור (יז) ומיהו עכ"פ זה ודאי שאם עשאו ונשתמש בהן לקדושה אסור להוריד ולעשות מהן תשמיש דתשמיש : (יג) מפות לס"ת. וה"ה לכל תשמישי קדושה שאין נעשין מדברים שנשתמש בהן מתחלה לגורך הדיוט כמבואר לקמן בסימן קנ"ג סכ"א בלשון המחבר (יח) וכ"כ האחרונים אבל לתשמישי מלוה כגון כיס לטלית (יט) מותר ובספר בית הלל וא"ר הסכימו דאפילו טלית עלמו מותר מיהו מתשמיש מגונה כגון מכנסים וכדומה נראה דאין לעשות [פמ"ג]. כתב הט"ז ביו"ד סימן רפ"ב דוקא תשמיש קדושה אסור אבל תשמיש דתשמיש שרי והמ"א מפקפק בזה ובלירוף עוד סניף (כ) בודאי אין להחמיר בזה. כתב המ"א דוקא כמות שהן אסור להשתמש בהן לקדושה אבל אם שינה לורתן ועשה מהן דבר אחר שרי וכ"כ העולת תמיד והחות יאיר (כא) ואף דיש מחמירין גם בזה (כב) העולם נוהגין להקל : (יד) מדברים ישנים. משמע מזה דאם עדיין לא נשתמש בהן שרי ואף דבמ"א מלדד דאפילו בחדשים כל שנעשו לגורך

שער הציון

(ח) (ט) א"ר וש"א : (י) כן משמע פשטיות דברי הרמ"א וכ"כ בתשובת פנים מאירות סימן פ"ו וכן מלדד הא"ר וכן בביאור הגר"א ודלא כמ"א : (יא) מחה"ש : (יב) מ"א וש"א : (יג) והמעיל העליון שמבחוץ הוא משי הוא ג"כ דומיא דארון שהיה מבחוץ מלופה זהב : (יד) א"ר : (טו) כ"מ מביאור הגר"א : (טז) והעתיקו גם הח"א : (יז) שם בא"ר דנהי דאנו מחמירין כהאגודה מ"מ לאו דין פסוק הוא : (יח) שכנה"ג והגרע"א בחידושיו לקמן בסימן קנ"ג : (יט) שכנה"ג : (כ) כי הא"ר דחה ראית המ"א : (כא) בספר מטה יהודה ובספר ושב הכהן : (כב) תשובת ח"ס סימן ח'. וליטול מפות של קיט"ל שלובשין ביוה"כ לס"ת אפשר דאפילו בלא שינוי שרי דקלת תשמיש גבוה הוא שנעשה להתפלל בהם בביהכ"נ כ"כ בפמ"ג :